

trestněprávních norem. V budoucnu bude tedy záležet na orgánech činných v trestním řízení, zejména soudech a státních zastupitelstvích, zda se s trestního práva stane nástroj státní represe, nebo krajní prostředek ochrany narušených společenských vztahů.

9. Závěr

Česká republika prošla v posledních dvou desetiletích řadou převratných změn, které výrazně ovlivnily charakter trestního práva hmotného i procesního. Tato právní odvětví se podařilo úspěšně transformovat v účinný nástroj ochrany demokratické společnosti a základních lidských a občanských práv. V praxi se ovšem neustále objevují nové skutečnosti vyžadující adekvátní reakci ze strany státních orgánů. Z tohoto důvodu patří trestní právo k nejrychleji se vyvíjejícím odvětvím českého právního řádu.

V této práci jsem se pokusil popsat nejvýznamnější principy typické pro trestní právo hmotné. Snažil jsem se podat jejich ucelený obraz zahrnující i stručné srovnání se zahraniční úpravou, jakož i nástin budoucího pojetí základních principů podle nového trestního zákoníku účinného od 1.1.2009. České republika jako jeden z členů Evropské unie není izolovaným státem. Stupňující se míra evropské integrace však přináší vedle řady hospodářských a sociálních výhod i některé negativní důsledky spočívající zejména v nárůstu organizované trestné činnosti. Trestní právo musí najít způsob, jak tomuto nebezpečí účinně čelit, při současném respektování základních lidských práv a svobod. Ani ta nejlepší právní úprava však není samospasitelná. Právní řád, jakkoli rozsáhlý a vnitřně propracovaný, nikdy nemůže působit jako jediný regulativ společenských vztahů, ale vždy musí fungovat ruku v ruce s jinými normativními systémy, tedy zejména nepsanými morálními pravidly, akceptovanými širokou veřejností. Žel bohu se nemohu ubránit pocitu, že dříve respektovaná morální pravidla se ze společenského života postupně vytrácejí, což je spolu s technickým a vědeckým pokrokem jeden z faktorů, který nutí zákonodárce k neustálému rozšiřování právní úpravy, jež se tak stále více rozrůstá do oblastí, jež dříve byly doménou morálky. Teorie, s níž byl každý

absolvent právnické fakulty seznámen v prvním ročníkú studia, totiž že právo je minimum morálky, již dávno přestala platit, spíše lze říci, že morálka je minimem práva. Přímým důsledkem této situace je mimo jiné přetíženost orgánů činných v trestním řízení, které nepracují natolik efektivně, jak by si většina občanů přála, ačkoli jejich pracovníci rozhodně netráví pracovní dobu „s nohama na stole“. Východiskem z této neutěšené situace je důsledné respektování zásady ekonomie trestního práva, která umožňuje vydělit ze široké škály protiprávního jednání nejzávažnější delikty, na jejichž potírání je třeba se zaměřit. Současně je nezbytné věnovat zvýšenou pozornost neustálému zvyšování úrovně a výkonnosti všech orgánů činných v trestním řízení, jak po stránce personální, tak technické, prostřednictvím legislativních změn urychlit jejich procesní postup, a dbát, aby jejich kapacity byly využívány účelně a hospodárně. Jedině tímto způsobem bude možné zajistit odpovídající podmínky pro rozvoj demokratické společnosti ve sjednocené Evropě.

10. Basic Principles of Criminal Law

Our everyday life is influenced by various kinds of rules. The main reason of this regulation is an effort to stabilize relations among citizens. The criminal law, as a part of public law, is one of the most important regulators of social life. In fact, the criminal law consists of a general and special part. The general part deals with purposes, principles and rules that are common to all crimes. Particular crimes are described and defined in the special part of criminal law. Both these parts are closely related, because every specific crime definition embodies the general principles and purposes of criminal law.

Presented work is focused on the basic principles of criminal law. It is divided into nine parts. A short introduction is followed by the definition of basic principles of the criminal law and description of its historical development from the ancient times over the Middle Ages to the present.

The basic principles of the criminal law establish a complicated system mentioned at the chapter number four. A better understanding of this system